

i demostrant en tants articles: SILVĪS > *Sils*, el poble central de la comarca *La Selva*. Anglès ECLESĪS: *Garrĭus* GARRICIS 'a les garrigues', *Banyūls* BALNEŌLĪS: *Cals* CALVIS; *Balbs* VALVIS.

Hi ha un altre detall sorprenent: les mencions antigues terminen totes en *-rġ*, tant del (1) com del (2), almenys les més antigues (fins del (2) en *-rġ*; anys 1069, 1154, 1165, 1175, 1231, 1279; del (2): a. 1162 i 1174; en el (3) la grafia equivalent *Ibarts*. Reflexionant en termes encarrilats per la fonètica: és la geminació la que ha fet perdurable aquesta *rr* en contrast amb la *-r* final muda dels col·lectius com *botxars*, *brugar*, *llosars* (pron. *-ás* des d'antic), però ací la manté perquè era doble: doncs, aquesta mateixa força és la que ha reforçat la *-s* fins a fer-ne l'africada *ç*.¹ És clar que això és una explicació que s'imposa pels fets geogràfics i lexicals, no menys que segons l'a-priori fonètic, puix que s'apuntala amb la llarga sèrie dels *Sils*, *Anglès* etc.

Apaiçat l'escrúpol fonètic, pensem en d'altres. Fa escrúpol un ablatiu plural en un nom bascoide? No és escrúpol ferm, puix que és també ibero-basc el nom de *Garrĭus*, abl. GARRICIS. Cert que el català comú manté la vocal final darrere *rr* en els mots com *carro*, *ferro*, *morro*, *verro* i el sufix *-arro* (< FERRUM; VERRE etc). Es podria suscitar l'objecció: ¿per què en *Ivars* de l'Urgell i del migjorn s'hauria perdut la vocal darrere *rr*? Però és que aquí no és *-RRU* sinó el plural *-RRIS*. També en *TURRIS* hi ha en part conservació de la vocal final, *torre*, però l'ha perduda en la forma *Tor*, que segons la toponímia s'estenia Catalunya avall fins al Baix Berguedà.

L'etim. ibero-basca IBARR- és incommovible, i també cal acceptar l'explicació fonètica esbossada per a la *-ç*. A penes hi ha altre biaix. O pensem si hi pogués haver aquí un cas del sufix basc *-tze*, tan productiu en toponímia bascongada i en la ibero-basca del nostre Nord i del Pre-Pirineu. GALLOR-TZE (E.T.C. 179) amb tota la sèrie dels GARA-MONTZE, ELINTZE, ENRENTZE, AUSINSI etc. (E.T.C., 83, 186) i arts. supra *Berrós*, *Gramós* etc. En el Labort topem amb un NL *ipartze*, ben semblant a l'etim. que dilucidem: *Ipharce* «fief» de la commune de *Zaro* (veg. PRaymond, *Di.To. B.Pyr.*) que designa la noció del Nord cardinal en basc comú: *Iphartze* 'paratge tirant al Nord, lloc septentrional'; doncs *Ivars* podria venir d'un derivat paral·lel IBARR-TZE, format damunt *ibar*, com tants derivats d'*ibarr* «vega» que registren Mitxelena (*Apell.* § 310) i Azkue: format amb el sufix *-tze* en el paper col·lectiu, que també li és corrent: IBARTZE, doncs 'conjunt de molladius, de riberetes', no menys adequat al detall dels fets geogràfics dels diferents *Ivars*.

En conclusió l'etim. a base de l'ibero-basc IBARR(A) queda establerta per damunt de tota objecció, amb una lleu variant, reduïda a un detall de la terminació *a*) IBARRIS 'a les riberetes' o *b*) IBARTZE 'conjunt de

molladius'. Deixem als successors i bascòlegs que tombin la balança cap a una de les dues variants, convincents totes dues.² Jo em decanto per *a*) tenint en compte que *b*) exigeix suposar un ètimon derivat, postulat, mentre que *a*) parteix d'un ètimon existent i no és menys convincent des del punt de vista fonètic i morfològic.

¹ A l'article *Sorpe* veurem un efecte de la *ff* comparable damunt la *B* del basc *-be* o *-begi*, que l'ha canviada en *-pe*, o *-pegí* en *Sorpe* i en *Surpe*, anàlogament *Turp* (DITRR-BE.—² Paronímia fortuïta amb *Saint-Ybard*, poble del dept. Correza, i *Saint-Ybars* de l'Arèja (siguin d'un hagiònim Εὐάρπιστος, o d'altra cosa).

IVORRA

Poble antic de Falta Segarra, a la r. de l'Anoia (uns 10 k. SO. de Calaf, i a uns 17 de Cervera).

PRON. POP. *ibōr̄ə* (oit a Freixenet, Casac. 1920; id. a Torà, 1931 (II, 29, 206) i en les enq. de 1964, en el poble mateix (XIII, 141-6) i els circumdants).

MENCIONS ANT. No és fidedigna la de 995 *Iouerra*, que li atribueix Balari (*Orig.* 97), per la forma ni per la data (cf. *Joterr* a Andorra?, 1031; *Iuorra* (id. ibid.); 1041 -vinea infra term. de chastro *Huorra* in lo. q. v. ipsa Fexa- (lleg. a l'arx. de Solsona 1964); 1064; *Ivora* cit. junt amb Torà (ibid.); 1076 donació relativa a una «capellania de *Huorra*, id. est. eccl. Sti. Cucuphato intra villam ipsam, et eccl. Ste. Mane foris villam, atque eccl. Sti. Protasi qui est intra illam --- afr. or. in te. *Castru Follitu*, austr. Portello, occ. castro *Becco-frigido*, sept. te. castro *Aguda* et de *Fontamedo* (lleg. Arx. Solsona); 1079; *Iorra* junt amb *Brufaganya* (lleg. ib.))

Segueix anàlogament des del S.XII, 1126; *Yorra* (*MarcaH.*, col. 1261); 1132 (*Mires*), *Castellbo* 369); 1151; *Iuorra* (Kehr, *Papsturk.* p. 328); 1196; *Iorra* (*Cart. St. Cugat*, III, 346); 1280; *Iorra* (Font i Rius, *C.d.p.* I, § 337); 1280; *Iorra* (id. § 338, detallat, en el vol. I, p. 152); 1280-81; *Iorres* --- *Iorra* (CCandi, *Mi. Hi. Ca.* II, 47, 52-53); 1280 un Ramon d'*Iorra* figura com cavaller català a qui es reconeixen terres en el Rept. de Múrcia (ed. Torres Fomes, p. 142). Doc. espuri: «ecclesiarum Beate Mane et Sti. Cucuphatis de *Iuorras*», que Kehr (*Papsturk.* p. 247) estableix com una falsificació feta en el S.XIV; 1359; castell d'*Iorra* (*CoDoACA* XII, 59); 1450; *Iorra* (SerraV., *Pinós Mpl.* I, 417).

ETIM. Que ací estem en presència d'un número més de la sèrie pre-romana ibero-basca, la mateixa dels *Ivars* precedents —i dels *Ibi*, *Tibi*, *Ip* (*Prat d.*), *Tivenys*, *Tuissa*, estudiats en art. anteriors i més avall—, ningú ho posara en dubte. Si en la primera part de l'article operavem amb el sufix ibero-basc